

azonban a csorbult kövek között sok kettétört csontot is találtak, arra gondolnak, hogy a Homo habilis elemi eszközeit csonttal fabrikálta. Ezekre a darabokra azonban még nem lehet alkalmazni a sajátos értelemben vett emberi eszköz fogalmát. Nem olyan szerszámok ezek, amelyek céltudatos tevékenység eredményeképpen jöttek létre. A Homo habilis a köveket és éles csontokat csak pillanatnyi szükségletre gyártotta, élelve jobb megszerzésére, könnyebb megközelítésére, és utána elhajította. Újabb szükséglet esetén újakat gyártott. Még nem értette meg, hogy megőrizze az alkalmas követ vagy csontot és az esetleges alkalomra magával vigye. Ezen a fokon nem látta az összefüggést a szükségleti cél és az alkalmas eszköz között, nem volt előrelátása. Később azután lassan, a kétlábonjárás révén felszabadult „keze” és agyi működése között kölcsönhatás indult meg és tevékenysége egyre értelmesebbé vált. Ezt a feltevést a megmunkálási technika tökéletesedése bizonyítja. Az Olduway-i készítményeket követte a chelléni és az acheuli kultúra, amely már a Homo sapiens műve. A feltárt kidolgozott kövek együttesét úgy lehetett korok szerint rendezni, hogy a lassú, állandó fejlődés felismerhető benne. Vannak csak egyszerűen hasított kövek, majd egy oldalon kidolgozottak, öblös és összetett hasításúak, majd vakarással, csiszolással készített és végül két oldalon gondosan megmunkált kövek.

A jelen megfigyelésünk szerint ez az a fejlődési pont, ahol a Homo habilisnek Homo sapiens-sé, értelmes emberré kell válnia. At kell ugrania a „küszöböt” vagy lassan át kell haladnia a „zónán” — mint Teilhard de Chardin mondja.

A következőket P. Bergougnieux így vonja le: „Évezredekken keresztül, fáradságosan bontakozik ki állatiaságából az ember, hogy eljusson a „gondolkodó létre”, — az idők hosszú során tapogatódzott anélkül, hogy az éjszaka ködében eltévedt volna. Kétségtelen, hogy sohasem fogjuk rögzíteni tudni azt a „pillanatot”, amikor az utolsó lepel is lehullt és előtört a fény. „Az ember zaj nélkül lépett elő” — írja P. Teilhard de Chardin.”

HAJNALI COLLAGE

*Álmok határa
élesedik
mélyül a kút, hol
összefonódva*

*napfény-súlyt nem
bír el a szemhéj
bújj-bújj zöldág
nyitva a szentély
mélyül a kút, hol
nyitva az aranykapu
zöld levelek közt
várnak az arkangyalok*

*álmok határa
élesedik
összefonódva
míg felocsúsz*

Kerényi Grácia